

Репрезентації концепту NUN в сучасній англомовній комунікації на матеріалах англомовних медіа

Ю. В. Крисальна

Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

Paper received 03.03.17; Accepted for publication 15.03.17.

Анотація. В статті представлено компаративний огляд репрезентацій концепту NUN у 7 сферах сучасної англомовної комунікації. Визначено основні групи номінацій, що репрезентують концепт NUN. Окреслено когнітивні модифікації концепта NUN у сучасних медіа. Розглянуто розвиток концепта NUN в культурно-історичній ретроспективі, та відзначено нові тенденції формування його сучасних комунікативних репрезентацій.

Ключові слова: NUN, релігійний концепт, вербалізація концепту, медіа дискурс.

Прагнення досконалості, пошук аксіологічних орієнтирів, проблеми духовного зростання здавна турбували людство. Пошук відповідей на вічні питання відбувався як на раціональному філософському рівні так і на рівні релігійному, який окрім раціонального передбачав метафізичне духовне осягнення онтологічних проблем.

Одним із найбільш яскравих прикладів такого пошуку є феномен аскетизму (грецьк. ασκησις — «вправа, практика») – відмови від другорядного заради головного. Термін аскет запозичений із античної традиції, (грецьк. ασκειο – обробка грубих матеріалів, прикрашання, облаштування житла, вправа, що розвиває тілесні та душевні сили), де метафорично використовувався на позначення Олімпійських спортсменів, які накладали на себе певні обмеження [2] але згодом, саме у християнстві, у межах традиції використання античних метафор та надання їм нових значень у терміну з'явилися додаткові семантичні відтінки, і надалі він увійшов до загального вжитку для позначення подібних практик у інших релігіях.

Практики усамітнення для осягнення Істини, Служіння Богові, як найвища онтологічна форма, відомі у різних культурних традиціях: в індуїзмі – тапас, в іудаїзмі – (лише певні течії – ессеї, кумраніти, назореї, рехавіти та ін.), в ісламі – зухд але найбільшого розповсюдження вони набули у християнстві та буддизмі у формі монашества. Етимологічно з грецької *monachos*, - «одинокий, той, що живе у самотності» [3]. Практики усамітнення та відмови від певних благ і задоволень є схожими у цих двох релігіях, втім слід відзначити, що монашество у буддизмі та християнстві за своїми задачами мають значні смислові відмінності.

Оскільки питомою для англомовного світу є християнська традиція, матеріали репрезентацій концепту NUN було компаративно проаналізовано із оперттям на християнські засади розуміння монашества.

Дослідження репрезентацій концепту NUN передбачає попередній історичний екскурс.

У Біблійних текстах Старого Заповіту образ мудреця-відлюдника/пророка є досить високонцептуалізованим: Бог говорить з ним *The LORD spoke to Moses in the tent of meeting in the Desert of Sinai (Numbers 1:1)*, він є голосом Божим до людей (*Now the LORD spoke to Moses and Aaron about the Israelites and Pharaoh king of Egypt, and he commanded them to bring the Israelites out of Egypt. (Exodus 6:13)*; є провідником Божої волі *The LORD used a prophet to bring Israel up from Egypt, by a prophet he cared for him. (Hosea 12:13)*; переживає випробування *Now the LORD had prepared a great fish to swallow up Jonah. And Jonah was in the belly of the fish three days and three nights. (Jonah 1:17)*; переживає чудесні надприродні стани, є об'єктом милості Божої *When the LORD was about to take Elijah up to heaven in a whirlwind, Elijah and Elisha were on their way from Gilgal (2 Kings 2); The LORD God prepared a vine plant,*

and it grew over Jonah to shade his head and provide relief from his misery. Jonah was happy — indeed, he was ecstatic—about the vine plant. (Jonah 4:6)

Натомість, слід відмітити, що у текстах хоч і наявні приклади жіночого відданого служіння Богу, послуху Божій волі (Есфір, Юдифь, Рахіль, Руф, вдовіца), втім майже відсутні жіночі постаті відлюдниць (згадується лише *Аендорска чарівниця Witch of Endor/ Medium of Endor*).

Натомість, слід відмітити, що у текстах хоч і наявні приклади жіночого відданого служіння Богу, послуху Божій волі, служіння інструментом втілення Його волі (Сарра, Ревекка, Рахіль, Есфір, Юдиф, Руф, Роав та інші), втім, майже відсутні жіночі постаті відлюдниць (згадується лише *Аендорска чарівниця Witch of Endor/ Medium of Endor*) чи жінок-мудреців (Цариця Савська). Жіноча мудрість здебільшого має житейську цінність: як виваженість та розсудливість Есфірі (Цариці Естер), винахідливість Роав та Фамарі тощо. Втім, відсутня акцентуація жіночого пошуку розв'язання онтологічних проблем.

Жіночі образи на сторінках Нового Заповіту також мають широку функціонально-атрибутивну палітру.

Від традиційного благочестя шляхом дотримання Божих заповідей:

- Праведна Єлизавета – богобоязлива добродісна жінка, дружина священника. *There was in the days of Herod, the king of Judaea, a certain priest named Zacharias, of the course of Abia: and his wife (патріальхальний атрибутів), was of the daughters of Aaron (патріальхальний атрибутів), and her name was Elisabeth. ⁶ And they were both righteous before God, walking in all the commandments and ordinances of the Lord blameless [Luke 1:5-6] (виконання заповідей як ключовий критерій благочестя).*

до вже дещо нової для жінки, відносно Старого заповіту, пророцької іпостасі:

- Анна Пророчиця, вдова похилого віку, живе при Храмі, служить Богу і славословить Його, проповідує іншим: *36 And there was a prophetess, Anna the daughter of Phanuel, of the tribe of Asher. She was advanced in years (ознака мудрості, більшість пророків-чоловіків Старого Заповіту – похилого віку) and had lived with her husband seven years after her marriage, 37 and then as a widow to the age of eighty-four. She never left the temple (життя при Храмі, як зречення світського, мирського та присвячення себе Богу), serving night and day with fastings and prayers. 38 At that very moment she came up and began giving thanks to God (благословляє Бога і дякує Йому, - здебільшого чоловіча функція), and continued to speak of Him to all those who were looking for the redemption of Jerusalem. [Luke 2:37].*

Наявні приклади покаюння жінки-грішниці, її широкий емоційний порух (досі описувалося каяття чоловіків: Рувим, Давид, Соломон тощо):

• 37 *And, behold, a woman in the city, which was a sinner, when she knew that Jesus sat at meat in the Pharisee's house, brought an alabaster box of ointment, 38 And stood at his feet behind him weeping* (ознака жалоби, розкаюння), *and began to wash his feet with tears* (жест каяття), *and did wipe them with the hairs of her head* (жест каяття, усвідомлення своєї нищості), *and kissed his feet* (жест каяття, усвідомлення своєї нищості), *and anointed them with the ointment* (свідчить про зневагу до земних благ; на той час благовонні мастила коштували дуже дорого) (Luke 7:37-38).

Згадуються жінки із силою віри і мудрості як Хананська жінка:

• 22 *And, behold, a woman of Canaan* (підкреслено неналежність жінки до народу Ізраїля, що вказує на те, що Христос прийшов спасти усіх, хто увірує в Нього) *came out of the same coasts, and cried unto him, saying, Have mercy on me, O Lord, thou Son of David* (вона вірує, що звертається до Бога і Він має силу виконати її прохання); *my daughter is grievously vexed with a devil.* 23 *But he answered her not a word. And his disciples came and besought him, saying, Send her away; for she crieth after us.* 24 *But he answered and said, I am not sent but unto the lost sheep of the house of Israel.* 25 *Then came she and worshipped him, saying, Lord, help me* (звертання і поклоніння Богу). 26 *But he answered and said, It is not meet to take the children's bread, and to cast it to dogs.* 27 *And she said, Truth, Lord: yet the dogs eat of the crumbs which fall from their masters' table* (показує смирення і мудрість жінки, що знайшла аргумент, що посвідчує її віру). 28 *Then Jesus answered and said unto her, O woman, great is thy faith: be it unto thee even as thou wilt. And her daughter was made whole from that very hour* (Matthew 15:22-28);

жінки, які допомагають християнській общині, і як праведна Тавіфа, що шиттям допомагала бідним:

• (36 *Now there was at Joppa a certain disciple named Tabitha, which by interpretation is called Dorcas: this woman was full of good works and almsdeeds which she did. (...) 39 (...) When he was come, they brought him into the upper chamber: and all the widows stood by him weeping, and shewing the coats and garments which Dorcas made, while she was with them.* (Acts 9:36..39);

та жінки у кардинально новій ролі учениці:

• Марія, сестра Марфи і Лазаря символічно полишає господарський клопіт заради того, щоб послухати слова Ісуса. 38 *a certain woman named Martha received him into her house.* 39 *And she had a sister called Mary, which also sat at Jesus' feet, and heard his word* (поза учня, що навчається). 40 *But Martha was cumbered about much serving, and came to him, and said, Lord, dost thou not care that my sister hath left me to serve alone? bid her therefore that she help me.* 41 *And Jesus answered and said unto her, Martha, Martha, thou art careful and troubled about many things: 42 But one thing is needful: and Mary hath chosen that good part, which shall not be taken away from her* (Христос благословляє і підтримує намір Марії вчитися, слухати Його слова) (Luke 10:38-42).

Втім зовсім нова роль – місіонерська:

• Самарянка. Для Східної культури так незвично, що жінка, традиційно скромна хазяйновита домогосподарка, заговорює із незнайомцем, а почувши від Нього про Вічне і Головне так поспішає повідомити про це жителів свого міста, що навіть полишає глек із водою. 7 *There cometh a woman of Samaria* (підкреслено неналежність жінки до народу Ізраїля, що вказує на те, що Христос прийшов спасти усіх, хто увірує в Нього) *to draw water: Jesus saith unto her, Give me to drink.* 13 *Jesus answered and said unto her, Whosoever drinketh of this water shall thirst again: 14 But whosoever drinketh*

of the water that I shall give him shall never thirst; but the water that I shall give him shall be in him a well of water springing up into everlasting life. (на Сході особливе ставлення до води як дорогоцінного джерела життя; метафора вічного джерела, що приводить до вічного життя – позначає благодать і спасіння; оскільки якщо людина із Богом в душі, то всі життєві потреби стають другорядними) 15 *The woman saith unto him, Sir, give me this water, that I thirst not, neither come hither to draw.* (...) 25 *The woman saith unto him, I know that Messiah cometh, which is called Christ: when he is come, he will tell us all things.* 26 *Jesus saith unto her, I that speak unto thee* am he. 27 *And upon this came his disciples, and marvelled that he talked with the woman* (у тогочасній культурній традиції Сходу роль учня, що пізнає релігійні та філософські пермудрощі – виключно чоловіча, тож діалог із жінкою, тим більше з іншого народу викликає здивування учнів Христа): *yet no man said, What seekest thou? or, Why talkest thou with her?* 28 *The woman then left her waterpot* (деталь, що підкреслює наскільки для Самарянки почуте вчення і зустріч з Месією стала важливішою за буденні потреби; вона полишає воду, за якою йшла, та і сам глек, що теж коштував немало, вже для неї другорядний), *and went her way into the city, and saith to the men, 29 Come, see a man, which told me all things that ever I did: is not this the Christ?* 30 *Then they went out of the city, and came unto him* (вона виходить на місіонерське служіння: скликає жителів міста побачити Месію).

Факт, що саме жінка - Марія Магдалина, перша бачить Христа Воскреслого, і звичайно, і те, що саме через Пречисту Діву у світ приходить Спасіння представляє кардинальне концептуальне зрушення.

Подальше твердження апостола Павла про рівність у вірі: 26 *For ye are all the children of God by faith in Christ Jesus.* 27 *For as many of you as have been baptized into Christ have put on Christ.* 28 *There is neither Jew nor Greek, there is neither bond nor free, there is neither male nor female: for ye are all one in Christ Jesus* (Galatians 3:26-28) розкриває нові горизонти духовного розвитку для всіх віруючих, а відтак і для жінок.

У ранньому християнстві, що поступово охопило всі прошарки суспільства Римської імперії з'явився інститут дияконіс – жінок, які допомагали при зібраннях християн, та особливо при хрещенні жінок. Серед дияконіс були жінки різного віку, суспільного статусу, але хоча здебільшого вони виконували функції адміністративного плану, вони також займалися і місіонерством, наверненням до християнства інших жінок тощо. Саме інститут дияконіс розглядають як одну із зародкових форм жіночого монашества. Але у IV ст. н.е. із розвиненням аскези з'являються приклади жіночого відлюдництва.

Концепт NUN формувався в парадигмі окресленій вище. Тож звернемося до ключового вербалізатора концепту NUN.

За словниковим визначенням NUN (before 900; Middle English, Old English *nunne* form of address used for an elderly woman < Medieval Latin *nonna*, *feminine of nonnus monk*) noun 1. a woman member of a religious order, especially one bound by vows of poverty, chastity, and obedience. 2. any of various birds, especially a domestic variety of pigeon. Тож, етимологічно підкреслюється поважний вік, відтак, можливо, початково концепт набував відповідних конотацій а саме: мудрість, любов, служіння ближнім. Інший цікавий факт – друге значення слова – позначення голубки – образ беззахисності, чистоти, вірності, любові. Цікаво, що словник Collins English Dictionary - Complete &

Unabridged 2012 [9] подає із іменником nun також прикметниковий дериватив *nunlike* (де – like вказує на подібність, і може використовуватись із референцією як до зовнішнього або внутрішнього світу людини, так і до загального її образу).

Мовні репрезентації концепту NUN є дуже варіативними. У різних конфесійних традиціях по-різному визначається суть монашеського життя, а також преважують різні культурні доміанти відтак, змінюється номінативне представлення концепту. Наприклад, у католицькому Кодексі канонічного права (1917) розрізняються 3 ключові номінації: 1) "*nun*" (*Latin: monialis*) for women religious who took solemn vows or who, while being allowed in some places to take simple vows, belonged to institutes whose vows were normally solemn; 2) the word "*sister*" (*Latin: soror*) is exclusively used for members of institutes for women that it classified as "congregations"; 3) and for "nuns" and "sisters" jointly the Latin word *religiosae* (women religious) is used [8].

В розглянутому обширі медіа ресурсів було виявлено 5 груп номінативних репрезентацій концепту NUN (Табл.1)

Першу групу складають *Relative nominations*, номінації, із використанням іменників, що позначають родинні зв'язки. Слід відзначити підкреслену цнотливість таких номінацій (*mother, sister, bride, daughter*), таке номінування одразу визначає глибинну табуйованість пристрасності по відношенню до осіб, що так іменуються (за З. Фрейдом «Тотем і табу» – табу на інцест).

Друга група представлена номінаціями, які визначають рівень висвячення черниці, суворість її обітниць, здебільшого – це іменники грецького або латинського походження, оскільки вони історично розвивалися у річищах двох потужних християнських традицій: провослав'я (грецькі номінації *Stavrophore, Rassaphore*) і католицизму (латинські номінації *Novice*) із центрами у Константинополі та Римі відповідно.

До третьої групи належать іменники, які називають позицію в адміністративній та соціальній ієрархії монастиря/абатства. В англійській мові тут переважають латинізми (незалежно від конфесії) *Abbess, Prioress, Novice, mother vicaress, The superior general*.

Номінативні репрезентації концепту NUN			
1.	Relative nominations		Bride of Christ Mother/Reverend Mother Sister Daughters of St. Vincent de Paul
2.	Nominations based on making the vows	Lat. Gr. Gr. Lat.	Great Schema Stavrophore Rassaphore Novice Postulant
3.	Position in the administrative higherarchy	Lat.	Abbess, Prioress, Novice, mother vicaress, The superior general
4.	Nomination due to the order	After a saint, underlining objective underlining a quality, other	the Poor Clares of Perpetual Adoration (P.C.P.A.) the Colettine Poor Clares (P.C.C.) the Capuchin Poor Clares (O.S.C. Cap) the Cistercians, the Dominicans, the Little Sisters of the Poor, the Brigittines the Hospitaliers,
5.	Nomination due to the task in the convent		The treasurer general, Choir sisters or teaching sisters Lay sisters

Табл.1

Четверта група номінацій є найширшою, в ній представлено номінації за приналежністю до ордену/монастиря/ конфесійної течії. Етимологічно у цій

групі вирізняються 3 основні підгрупи: номінації на честь святого/святої покровителя/засновника ордену/монастиря; номінації, що підкреслюють завдання/місію ордену; номінації, що вирізняють основну якість черниць ордену/монастиря; інші номінації (наприклад за характерним елементом одягу *the Capuchin Poor Clares*). Серед таких номінацій зустрічаються латинізми, запозичення із французької (особливо специфічна афіксація жіночого роду) та ін.

П'яту групу номінацій складають позначення "послушання" – сефри відповідальності черниці у житті монастиря (*Choir sisters or teaching sisters, Lay sisters*).

Матеріали дослідження складають: репрезентації образів реальних відомих черниць у сучасних медіа (6 персоналій), рекламні кампанії (10 кампаній), кіноіндустрія (11 фільмів), сфера соціальних мереж, також серед інших ресурсів: сучасна музика, електронні ігри, харчова промисловість.

Серед розглянутих матеріалів конституційні атрибути концепту NUN складають: *vow of celibacy, obedience, poverty, chastity, convent, rosary, naïve*.

Така вибірка ключових лексем може бути поясненою загальним філософсько-релігійним та історико-культурним кодуванням англомовного сегменту сучасної комунікації.

Можливим поясненням акцентуації саме цих одиниць є те, що вони є найбільш дистинктивними зовнішніми факторами, що відрізняють монахів від звичайного мирського, світського образу життя. *Orthodox monastics separate themselves from the world in order to pray unceasingly for the world. They do not, in general, have as their primary purpose the running of social services, as is common in Western Christianity, but instead are concerned with attaining theosis, or union with God. However, care for the poor and needy has always been an obligation of monasticism* [23].

Важливим штрихом до загального історичного огляду репрезентацій концепту є образ послушниці Ізабелі у п'єсі В.Шекспіра "Measure for measure". Ця п'єса – приклад меланжування середньовічної та ренесансної парадигми, а відтак стосується періодів як становлення, розквіту та і подальших трансформацій монашества зокрема в англомовному світі, тож має особливу цінність при дослідженні концепту NUN.

Згідно сюжету п'єси, тимчасовий правитель Відня – намісник Алонсо засудив до страти жителя Відня – Клаудіо. Сестра Клаудіо – Ізабела, збирається прийняти чернечий постриг. Алонсо робить непристойну пропозицію Ізабелі – пожертвувати цнотливістю в обмін на життя брата. Втім, Ізабела, навіть ще не будучи черницею, а лише послушницею, сумлінно дотримується християнських монашеских принципів. Під час відвідання брата у в'язниці вона одразу просить його готуватися до смерті.

Isabella. *There spake my brother; there my father's grave*

Did utter forth a voice. Yes, thou must die:

Thou art too noble to conserve a life

In base appliances [21].

І каже, що якби вона могла віддати своє життя замість брата, з радістю зробила б це:

Isabella. *O, were it but my life,*

I'd throw it down for your deliverance

As frankly as a pin.

Claudio. *Thanks, dear Isabel.*

Isabella. *Be ready, Claudio, for your death tomorrow.*

Коли ж Клаудіо благає її про порятунок, вона обурено засуджує його:

Claudio. *Sweet sister, let me live:*

What sin you do to save a brother's life,

*Nature dispenses with the deed so far
That it becomes a virtue.
Isabella. O you beast!
O faithless coward! O dishonest wretch!
Wilt thou be made a man out of my vice?
Is't not a kind of incest, to take life
From thine own sister's shame? What should I think?*

Тож, для Ізабелі честь *honour* вище за життя (перетин середньовічної та ренесансної морально-етичної парадигми).

Загалом, *vow of celibate* – виявлена як коренева когнітивна одиниця, для концепту NUN у медіа просторі. Це можна пояснити зважаючи на те, що релігійний когнітивний пласт є одним із глибинних світоглядних обширів, через свою глибинність на соціально-культурному рівні він повільно піддається змінам (на індивідуальному рівні – дещо інакше), тож, недивно, що із часів Шекспіра середньовічні засади збереження честі (для монашества – вірність своїм обітницям) лишаються основоположними.

Можна прослідкувати особливості репрезентації концепту NUN у англомовній комунікації на матеріалах кіноматографу.

Першим фільмом головною героїнею якого є черниця – *The White Sister* було знято у 1915 році (Мал.1). Другим – з аналогічною назвою був “рмейк” цього фільму у 1933 році (Мал. 3). *The White Sister* (1915, 1933) – історії нещасливого кохання. Дівчина отримує помилкову звістку, що її коханий гине на війні, коли ж він повертається живим, він дізнається, що його кохана тепер – черниця. Вони зустрічаються, але вона не порушує своїх обітниць. В обох випадках її рішення піти до монастиря – результат пристрасного відчаю, туги за коханим, але в обох випадках чернечі обітници ставляться вище за особисті пристрасті. Важливо відзначити, що на постерах обох фільмів погляд черниці звернений ввєрх, у західноєвропейському мистецтві – це знак молитви. Для образу черниці тут – знак домінування Небесного над земним.

Визначним є наступний фільм про черницю – у 1959 році на екрани виходить *The Nun's Story* фільм за мотивами одноіменної книги (1956) Катрін Хульм (Kathryn Hulme), головну роль сестри Люк виконує відома актриса Одрі Хепберн, екранізація бестселеру набуває значної популярності (Мал. 4).

Причиною прийняття обітниць для сестри Люк є її пристрасне бажання служити у місії в Конго (to become a missionary), заради цього вона лишає люблячу родину, заможний дім, навіть кидає нареченого. Фільм переповідає трагічну історію, яка має неоднозначне завершення “*Realizing that she cannot remain true to her vows, Sister Luke leaves the order and returns to "civilian" life. The Nun's Story ends with a long, silent sequence in which Sister Luke divests herself of her religious robes, dons street garb, and walks out to an uncertain future. There is no background music: director Fred Zinnemann*

decided that "triumphant" music would indicate that Sister Luke's decision was the right one, while "tragic" music would suggest that she is doing wrong. Rather than make an editorial comment, the director decided against music, allowing the audience members to fill in the blanks themselves.”[11]. Зауважимо, що навіть у описі фільму знов акцентується саме дотримання обітниць та особливність вбрання.

Щодо постеру фільму – погляд акторки направлений на уявного співрозмовника. Сестра Люк у цьому фільмі, перш за все – амбітна жінка, чий сподівання не виправдались, та, що пристрасно прагнула досягнути мети, втім зневірились. Фільм фокусується на ній не як на одній із черниць, а, в першу чергу, як на жінці, що стоїть на роздоріжжі життєвих виборів і свого покликання. Контраверсійність фільму підреслює амбітність – визначну рису головної героїні, що суперечить самій сутності монашества – зречення себе заради досягнення Небесного.

Наступною кіносенсацією із черницею в головній ролі став фільм *Bianco, rosso e...* (1972) в англомовному прокаті – *White Sister / The Sin* в головних ролях – Софі Лорен і Адріано Челентано (Мал. 5).

Історія неймовірно гарної черниці (дівчина пішла до монастиря після того як її коханий загинув на пожежі) та комуніста-атеїста, що закохується у неї. Сестра Жермана (*Sister Germana*) – сильна жінка, вона бездоганна і зовні і душевно, чудово виконує свої обов'язки старшої Сестри у госпіталі, і своєю непохитністю, бездоганністю в усьому, стійкістю перед залицяннями Анібала Пецці, вона мимоволі закохує його у себе. Зовні не піддаючись спокусі, сестра Жермана позитивно впливає на Пецці, він змінюється на краще. Через значний час вони зустрічаються знову. Але в душі Жермана глибоко переживає пристрасне кохання до свого померлого нареченого, а із появою Пецці в ній посилюється боротьба жінки і черниці. Смертельно пораненого Пецці привозять у її шпиталь. Перед смертю він просить Сестру Жерману подати йому розп'яття і починає жалітися та богохульствувати, вона ж, зупиняє його поцілунком (друга назва фільму *The Sin*), Пацці помирає. Режисер лишає глядачам вирішувати був поцілунок найвищою формою місіонерства чи слабкістю. Як і у *The nun's story* на постері – погляд направлений на уявного співбесідника.

У всіх чотирьох фільмах кольоровим атрибутивом концепту NUN є білий – результат активної допомоги сестер західного обряду у госпіталах, що передбачало превалювання білого кольору серед медичного персоналу. В східному обряді для монашества характерним є чорний колір. Але як у західному та і у східному християнстві є значна варіативність чернечого вбрання (заможно від ордену/конфесії/уставу монастиря/ позиції у монастирській ієрархії тощо), кольори, що превалюють: чорний, білий, сірий.

				
William Hunt, Claudio and Isabella 1850	The White Sister (1915)	The White Sister (1933)	The Nun's Story (1959)	White Sister The Sin 1972
Мал. 1	Мал. 2	Мал. 3	Мал. 4	Мал. 5

Подальші апеляції до концепту NUN у кіно зустрічаються у різноманітних формах: наприклад у формі карнавалізації травестії: Луї де Фюнес в комедії (*Le Gendarme Et Les Extra-Terrestres* 1979) Жандарм преховується у жіночому монастері і перевдягається монахиною (Мал. 6). Згодом подібний прийом зустрічається у фільмі *Nuns on the Run* (1990) – двоє злочинців перевдягаються монахинями, слоган фільму: *From now on it's every nun for himself* (Мал. 7). Авантюрний дискурс карнавалізації та сміх значно знижують загальний пафос репрезентацій концепту NUN.

Наразі репрезентації концепту NUN значно змінилися. З'явився новий феномен близький до кіно-нуар: *Nunsploitation* (*blending: nun+exploitation*).

► *a subgenre of exploitation film (peak in Europe in the 1970s)*

- *Christian nuns in convents during the Middle Ages;*

• *The main conflict of the story is usually of a religious or sexual nature, (religious oppression or sexual suppression due to living in celibacy);*

• *The Inquisition;*
 • *criticism against religion in general and the Catholic Church in particular.*

• *protagonist dialogue voices feminist consciousness and rejection of their subordinated social role.*

• *made in countries where the Catholic Church is influential, such as Italy and Spain, and in countries where Christianity is not that popular and can be considered exotic - Japan [24].*


Приклади “нансплуатаціного” кіно – *the Nun* (2005) – триллер, фільм жахів; слоган: *Not all water is holy* (Мал.8). *The Devils* (1971); слоган: *Hell holds no surprises for them... Sacred Flesh* (1999); слоган: *Dark, Disturbing and Very Very Sexy* (Мал. 10). Навідміну від перших фільмів про черниць, останні мають мотиви збочення та яскраву інфернальну спрямовність.

				
Le Gendarme Et Les Extra-Terrestres 1979	Nuns on the run 1990	The Nun 2005	The Nun, 2013	Sacred Flesh (1999)
Мал. 6	Мал.7	Мал.8	Мал.9	Мал.10

У фільмі *La Religieuse* в англійському прокаті *The Nun, 2013* – за мотивами роману Дені Дідро – “Черниця”. Образ Монахині використовується як маска у античному театрі, для проголошення ідей статевої рівності, фемінізму, антиклерикалізму.

Ще один образ викликав обурення на просторах інтернету – *Nun with a Gun* із фільму *Machete* (2010)

(Мал. 11). Хоча серед коментарів – повідомлень відгуків у чатах, форумах та соціальних мережах наявні як позитивні так і негативні відгуки, негативна оцінка такої репрезентації концепта є більш значно представленою.

 http://www.justjared.com/2010/07/13/lindsay-lohan-nun-with-a-gun/all-comments/#comments	# 29 Times a tickin @ 07/13/2010 at 10:37 pm That pic is so nasty. She needs to keep her tongue in her mouth. God knows where it's been.	-
	# 30 offtheproperty @ 07/13/2010 at 11:18 pm Nothing is really original now, but nothing is more unoriginal than goofing on Christianity. That kind of thing is done in high school art classes across the country daily. Boring, tacky, foolish.	-
	# 32 mile @ 07/14/2010 at 12:36 am i love lindsay y gaga	+
	# 33 down to earth @ 07/14/2010 at 1:35 am Could she go any lower than this?	+
	# 34 She @ 07/14/2010 at 1:38 am really needs money, so she'll do anything. Gross.	-
	# 35 Anastacia @ 07/14/2010 at 1:48 am I'm not religious, BUT that is just wrong !!!	-
	# 36 Lizzie @ 07/14/2010 at 3:36 am I can't wait!!!! The poster is amazing!!!! I love LiLo so much!!!!	+
Мал. 11	Коментарі до постеру	

Тож, якщо прослідкувати генезу образу черниці в сфері кіно, помітна яскрава тенденція когнітивної десакралізації та трансформація із “humble, modest, obedient, resistant to temptations”, до “ambitious, rebellious, proud, seductive”, що суперечить сутності монашества та є оксюморонним відносно кореневого вербалізатора концепту: *Nun* (a woman, member of religious order/community; a variety of domestic pigeon).

Такі трансформації також наявні і у значному сегменті комп'ютерних ігор *Nun attack*, *Nun Gunner*, *Hitman Nun*, *Hitman absolution: Attack of Saints* (Мал. 12-15). Черниці тут предсавлені як зловмисниці-вбивці, спокусливі кіллер-машини, або навіть ядра для катапульти.



Але якщо пересічний громадянин не є фанатом тематичних комп'ютерних ігор та не цікавиться кіно, він все одно потрапляє під вплив реклами – поужного рущія когнітивних зсувів сучасності. В гонитві за неочікуваними образами, довготривалістю запам'ятовування продукту, ідеологи рекламних кампаній дедалі вдаються до прийому варіації первинних концептів. Більшість рекламних кампаній побудовані на апеляції до загальноприйнятих глибинних концептів (любов, дружба, пристрасть, надійність, конкуренція тощо) апелювання до релігійних концептів все більше набуває популярності, оскільки релігійні концепти мають широку конотативну палітру, культурне та історичне підґрунтя, відтак сприймаються на глибшому рівні когніції; епатажне використання репрезентацій цих концептів стає значною інформаційною подією, що може привернути увагу ширшої аудиторії.

Серед розглянутих 10 рекламних кампаній із використанням репрезентацій концепта NUN було виявлено 2 стратегічні лінії.

1) *Even NUNs are women/ All women even NUNs ...; even a Nun can't resist the temptation*, підкреслює виключність продукту, що рекламується, значну його привабливість: навіть ті, що відомі своєю доброчесністю, скромністю, відстороненістю від земного/ ті, що пов'язані обітницями не можуть втриматись, щоб спробувати/скоштувати продукт. Основа таких репрезентацій - контраверсійна апеляція до стереотипів "woman" Vs "nun". "Nun" здебільшого супроводжується "even".

• *Women appreciate beauty "Venus Embrace" (2008)* – черниця навіть укорочує довжину спідниці, щоб було видно її гладенько поголені ніжки. Слоган: *All women love beautifully smooth legs*; імплікація – всі жінки, навіть черниці. Також, жіночність що притаманна навіть черниці підкреслена у відео-ролику відповідним музичним супроводом: легка вальсова мелодія із французьким аккордеоном та англо- і франко-мовним текстом пісні *Quelle jolie fille* (Яка мила дівчина), має значну кількість концептуальних акцентів. Лексеми *champagne, elegant style* та французька мелодія викликають асоціації із столістю моди – Парижем, вишуканістю, стилем. В тексті пісні вживаються лексеми семантично пов'язані із ніжками: *soft velvet slippers* із конотативним підресленням тактильної гладкості. Також, наявне вживання лексем, пов'язаних із релігією, у їх іншому значенні: *you sing to yourself and your soul turns around (i душа твоя радіє); your beauty, your grace* (гра слів *grace* – грація; благодать), *your sweet mystery* (*mystery* – загадковість; містичність). Розглянутий рекламний ролик триває 1 хв 05 сек і спрямований на створення загального образу та апелювання до глибинних когнітивних механізмів сприйняття.

• *Women are talkative* апеляція до гендерного стереотипу, що "жінки не можуть не спілкуватись" на основі "пояснення секрету дотримання обітниці мовчання" у серійній рекламі *Cosmofon* (реклама акції безкоштов-

них смс по вихідних): у католицькому монастирі жіночого ордену з обітницею мовчання вся комунікація відбувається за допомогою смс.

Частина перша. У трапезній черниця надсилає смс сусідці по столу: *could you pass me the salt please? Neighbor nun passes pepper by mistake. (First nun sneezes), It's not salt! It's pepper! Each nun: Bless you! Bless you! Bless you! Bless you!* У цьому ролику обігруються: *vow of silence, women's need for communication*, релігійне походження фрази *bless you!* (благослови Тебе, Боже!/ Будь здоровий!) [10].

У другій "серії" – частині, продовжується попередня історія. Черниці того ж монастиря плачуть над телефоном, що дзвонить. Одна хоче взяти трубку, старша черниця хапає її за руку і зупиняє. Текст у кінці: *Free sms every weekend Cosmofon*. Обігруються: *vow of silence, women's need for communication*.

Втім, більшість розглянутих нами реклам із апеляцією до концепту NUN, базувалися на "неможливості протистояння спокусі" *women can't resist the temptation*, що спостерігається у рекламі харчових продуктів, наприклад, у друкованій рекламі шоколаду *Milka* зі слоганом *The most tender temptation* за 2002 рік: на білій одязі (Young & Rubicam) [15]. 2) Але рекламною апеляцією до цього концепту, що набула найбільшого резонансу є оксюморонний образ *"slutty nun"*, наприклад, як у рекламі морозива *Antonio Federici Italiano Gelato* 2011. За твердженням креативного директора компанії *Метта О'Коннора*, навіть негативний резонанс навколо продукції сприяє зростанню рівня її популярності [4].

І справді, серія рекламних плакатів *"Ice cream is our religion"* зі слоганами *"Submit to temptation"* (черниця і священник збираються поцілуватись), *"Immaculately conceived"* (*immaculate* – бездоганний; непорочний. *Conceive* – задумувати, зачинати. Профанація концепту Непорочного Зачаття *IMMACULATE CONCEPTION*: на невербальному рівні – фото вагітної католицької монахині) *"We believe in salivation"* (гра слів: *salivation* – слиновиділення, *SALVATION* (спасіння) – ціль життя християнина; на невербальному рівні: фотонатяк на гомосексуальний зв'язок чорного священника і білого ченця) [5] викликала хвилю обурення у християнської спільноти Об'єднаного королівства та інших країн, обговорювалася в соціальних мережах, освітлювалася такими авторитетними компаніями як *BBC* [22] виданнями *"The Huffpost World"* [6] та інші.

Значну частину дослідження складає розгляд медіа-репрезентацій реальних постатей черниць. Серед розглянутих репрезентаційних матеріалів – особисті сторінки і групи у соціальних мережах та їх наповнення, коментарі, відео, канали відеохостінгу *Youtube*, сторінки всесвітньої інтернет енциклопедії *Wikipedia* тощо.

Серед досліджених персоналії можна виділити три основні категоріальні групи: благодійниці (*Mother Teresa, Grand Duchess Elizabeth Fyodorovna, Mary MacKillop, Cheng Yen*), просвітительки/місіонерки

(Sister Wendy, Mother Mary Angelica of the Annunciation, Sister Vassa), аскети (Sister Alison).

Втім, нещодавно почався процес формування нового типу медіа-репрезентацій, розглянемо їх на прикладах Dolores Hart, Andrea Jaeger, Juanita Quigley, Sister Sourir, Sour Cristina.

Відома акторка Долорес Харт,— зірка фільму із “самим Елвісом Преслі”, стає настоятелькою жіночого монастиря; колишня тенісистка, друга ракетка світу Андреа Джаггер стає черницею; дитяча зірка австралійських фільмів Хуаніта Квіглі вступає до монастиря. Оскільки всі означенні жінки, — колишні медіа-персони їх перехід у чернецтво із розвитком ЗМІ набуває яскравих ознак медіа-події, медіа-сенсації. Вибірково розглянемо особливості медіа-резонансу, та відстежимо його вплив на медіа-репрезентацію концепту NUN.

У статті Mother Dolores Hart, From Kissing Elvis To Joining The Convent опублікованій 06/18/2013 у The Huffington Post [16] наявна яскрава опозиція світського і чернечого життя, у якій світське життя позиціонується як “нормальне, справжнє, таке, що відкриває нові можливості, успішне”, а монашество прирівнюється “смерті, відчуженню, усамітненню, безумству”.

The way fans reacted to Dolores Hart’s decision to become a cloistered nun, you might have thought the movie star had announced her intention to kill herself.

Як і у багатьох інших статтях, неодмінно згадується негативна реакція родини та близького оточення із використанням непрямих питань для емоційного підсилення: *Even close friends and family could not fathom why (підрядне запитальне речення) this Grace Kelly look-alike (ознака успішності, великих можливостей), who gave Elvis his first on-screen kiss (ознака успішності) and had her pick of acting jobs (ознака успішності, великих професійних можливостей), would stow herself away in a nunnery for the rest of her life. “Even my best friend, who was a priest, Father Doody, said, ‘You’re crazy. This is absolutely insane to do this.’ Mother Delores Hart remembered in a recent interview.*

Пряма мова черниці про її “відчуття покликання” контрадикторно подається із представленням загальної думки про недоцільність такого життєвого вибору. *At 24, she quit Hollywood to answer a call she heard from God. “I left the world I knew in order to reenter it on a more profound level,” she writes. But others took the abandonment of her career as an almost personal affront.*

Також, в статті присутні згадки про розірвані заручини акторки, із натяком, що це стало ще одним поштовхом для її вибору. *As if to test her resolve in those weeks before she left Hollywood, Universal Studios offered her a role opposite Marlon Brando, a role she turned down shortly after she broke off her engagement to Don Robinson, a kind and handsome businessman who loved her intensely [16].*

Інші статті присвячені Долорес Харт також містять подібні елементи: розірвані заручини *She broke off the engagement when she decided to become a nun* із підкресленою трагічністю *He never married, and they remained friends until his death in 2011 [19]* шокваність суспільства *When at 25 she decided to join a monastery in Bethlehem, Conn., she wasn’t just a rising starlet. She was an established leading lady. Her decision shocked Hollywood [19]. The media frenzy that followed cited her broken engagement with her former fiancé Don Robinson. The National Enquirer headline read “Star Driven into Nunnery by her Love for Elvis.” Colleagues and friends were dumbfounded. To Hollywood, family and friends, Hart’s decision to become a nun may have seemed rash [18]. My agent Harry Bernson sent me a note and asked if I had swallowed razor blades and said I had committed suicide. But then he eventually saw it was the right thing [18].* На ресурсі ElvisPresleyNews трагічності історії вибору чернецтва додають деталі про раннє розлучення батьків Долорес (*Dolores Hart from Stardom to Sisterhood [12] Dolores Hart, the Nun Who Kissed Elvis Presley, Needs Millions to Save Abbey[13]*) тощо.

Representations of real personalities of Nuns			
Residents of Convents	Missionaries Charity workers	Educators Scientists	Pop-personalities
Sister Alison Sister Elisabeth	Mother Teresa, Grand Duchess Elizabeth Fyodorovna, Mary MacKillop, Cheng Yen	Sister Wendy, Mother Mary Angelica of the Annunciation, Sister Vassa Larin	Dolores Hart, Andrea Jaeger, Juanita Quigley, Sister Sourir, Sour Cristina.
Representations are found at			
Religious sites due to the tasks in the convent; YouTube religious channels; News as participants/witnesses of certain events; Personal pages in social networks	Charity sites; Social networks; Encyclopedia; News reports; Official sources; Magazine and Journal articles; Specialised Literature; Memoirs and other	Video programmes; Comments; Social networks; Encyclopedia; YouTube channels; Educational films; Publics in social networks Personal channels Personal pages	News TV-shows Yellow press comments Publics in social networks Fan sites Youtube channels
Lexis			
Neutral lexis Positive nominative Negative lexis (authors – religion-haters)	Neutral lexis, Positive emotives	Neutral lexis	Emotives, expressives Positive lexis negative lexis(from religious people)
Reason of popularity			
Popular for not being popular	Popular for all-human reasons as the activists of the Good	Popular for all-religious reasons Personal charisma Scientific/educational value of their work	Popular for personal reasons Personal charisma

Табл.2

Хоча деякі із аналізованих статей та інтерв'ю містять твердження про мир і спокій, які зараз відчуває сестра Долорес, втім загальна риторика подібна до статей присвячених самогубствам відомих осіб, в яких зазвичай так само спочатку наголошуються успішність героїні *She established herself as a rising figure in the fashion industry by posing for magazines like Vogue and designers such as Vera Wang and Nina Ricci* <http://www.wonderslist.com/10-female-celebrities-who-committed-suicide/>, окреслюється нещасливе особисте життя *Joseph hanged herself in her flat in Versova on 29 July 2004. She was to marry businessman Gautam Khanduja in a few weeks' time.* [14], *The pair are believed to have had a lovers' tiff on Tuesday night with Mr Almeras waking up on Wednesday morning to a scene of horror* [20] далі подається коментар родини і друзів *Mr Gordon, 60, said: 'The whole family is so proud of Lucy, and we always have been. Her death has come completely out of the blue and the entire family is devastated* [20].

Тож, загалом у медіа просторі формується негативне ставлення до факту переходу у монашество, як зречення мирського, що додає репрезентаціям концепту NUN негативних конотацій.

ЛІТЕРАТУРА

- Pocheptsov G.G. Communicatin theory/ G.G. Pocheptsov— Kyiv: Рефл-бук, 2001. — 656 p. — P. 45, 47-73, 230.
- Russian encyclopedic dictionary of Humanities: 3 v.— Moscow: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС: Филол. фак. С.-Петербур. гос. ун-та, 2002.
- Encyclopedia and dictionary (Digital resource). — Access mode: http://enc-dic.com/enc_rus/Monashestvo-6230.html
- Antonio Federici Italiano Gelato 2011 — Access mode: <http://funkydowntown.com/controversial-ice-cream-ads-sinfully-delicious-antonio-federici-gelato-italiano/>.
- Antonio Federici Italiano Gelato Facebook page — Access mode: <https://www.facebook.com/FedericiGelato>
- Antonio Federici Ice Cream Ad Featuring Pregnant Nun Banned (PHOTO) — Access mode: http://www.huffingtonpost.com/2010/09/15/antonio-federici-ice-crea_n_718508.html
- Bible Hub (Digital resource). — Access mode: <http://biblehub.com/>
- Codex iuris canonici (1917).— Access mode: http://www.intratext.com/IXT/LAT0813/_PID.HTM#6T
- Collins English Dictionary - Complete & Unabridged 2012 (Digital resource). — Access mode: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/nun>
- [COSMOFON Nuns — Access mode: <http://www.funccage.com/blog/nuns-tv-commercial/>].
- Crowther B., The Dedicated story of a nun: Audrey Hepburn Stars in Music Hall Film Kathryn Hulme Novel Sensitively Depicted./B. Crowther — New York Times Magazine./19.06.1959. — P.30. — Access mode: <http://www.nytimes.com/movies/movie/35819/The-Nun-s-Story/overview>
- Dolores Hart from Stardom to Sisterhood. — Elvis Presley News. (Digital resource). — Access mode: <http://www.elvispresleynews.com/doloreshart/>.
- Dolores Hart, the Nun Who Kissed Elvis Presley, Needs Millions to Save Abbey. — The Hollywood Reporter/ 23/12/2011.— (Digital resource).— Access mode: <http://www.hollywoodreporter.com/news/dolores-hart-nun-kissed-elvis-presley-276286>
- Khan E., 10 Female celebrities who committed suicide.— (Digital resource).— Access mode:
- <http://www.wonderslist.com/10-female-celebrities-who-committed-suicide/>
- Milka 'The most tender temptation' — Access mode: <http://ru.coloribus.com/%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D1%8B/%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%B0%D1%8F%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B0/milka-chocolate-nun-4436205/>.
- Markoe L. Mother Dolores Hart, from kissing Elvis to joining the convent / L.Markoe — the Huffington Post/ 18/06/2013.— Access mode: http://www.huffingtonpost.com/2013/06/18/mother-dolores-hart-from-kissing-elvis-to-joining-the-convent_n_3455868.html
- Oxford Dictionaries (Digital resource).— Access mode: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/nun>
- Pickens J., Leaving Hollywood for a new habit: An interview with Dolores Hart/ J.Pickens. — Comet Over Hollywood./ 14.09.2013 — (Digital resource).— Access mode: <https://cometoverhollywood.com/2013/09/14/leaving-hollywood-for-a-new-habit-an-interview-with-dolores-hart/>
- The Connecticut Nun Who kissed Elvis. — New England Historical Society. — (Digital resource). — Access mode: <http://www.newenglandhistoricalsociety.com/connecticut-nun-kissed-elvis/>
- Sears N. Spider-Man actress Lucy Gordon left two suicide notes before hanging herself in Paris flat/ N.Sears. — Daily Mail/ 21/05/2009 — (Digital resource). — Access mode: <http://www.dailymail.co.uk/tvshowbiz/article-1185450/Spider-Man-actress-Lucy-Gordon-left-suicide-notes-hanging-Paris-flat.html#ixzz4ZnKxORzh>
- Shakespeare William Measure for measure (Digital resource). — Access mode: <http://shakespeare.mit.edu/measure/measure.3.1.html>
- Tom de Castella What is it that really offends people about adverts?/ BBC News Magazine / 31 July 2012 Last updated at 15:25 GMT— Access mode: <http://www.bbc.co.uk/news/magazine-19048807>
- Wikipedia the free encyclopedia (Digital resource). — Access mode: <http://en.wikipedia.org/wiki/Monk>

Репрезентации концепта NUN в современной англоязычной коммуникации (на материалах англоязычных медиа)

Ю. В. Крисальна

В статье представлен компаративный обзор репрезентаций концепта NUN в 7 сферах современной англоязычной коммуникации. Определены основные группы номинаций, представляющих концепт NUN. Рассмотрен генезис концепта NUN в культурно-исторической ретроспективе и определены новые тенденции формирования его коммуникативных репрезентаций.

Ключевые слова: NUN, религиозный концепт, вербализация концепта, медиа дискурс.

Representations of concept NUN in contemporary English-language communication (based on English media)

Y. Krysalna

The paper provides comparative analysis of representations of a concept NUN in 7 spheres of contemporary English communication. The basic groups of nominations representing the concept NUN are outlined. The concept development is presented in cultural and historic retrospective, new tendencies of its communicative representations are defined.

Keywords: NUN, religious concept, concept verbalization, media discourse.